

فهرست

۱	مقدمه.
۳	فصل ۰۰ مفاهیم پایه.
۳	قطعات مورد نیاز برای انجام پروژه‌ها
۵	آشنایی با مفاهیم مقدماتی
۵	نمادهای الکتریکی پایه.
۷	مفهوم ولتاژ و جریان الکتریکی
۸	مفهوم سری و موازی
۹	قطعات الکترونیکی پُر کاربرد
۹	بردبورد
۱۰	تکسوییج
۱۱	مقاومت
۱۳	پتانسیومتر
۱۴	خازن
۱۶	القاگر
۱۷	نوسان‌ساز کریستالی
۱۸	دیود
۱۹	الای‌دی
۱۹	سون‌سگمنت
۲۱	ترانزیستور
۲۳	مدارات مجتمع (آی‌سی)
۲۴	پروژه‌های الکترونیک
۲۴	پروژه‌ی اول: مقاومت و الای‌دی
۲۷	پروژه‌ی دوم: مقاومت، الای‌دی و کلید فشاری
۲۹	پروژه‌ی سوم: مقاومت، الای‌دی و حسگر شیب

۳۱	پروژه‌ی چهارم: مقاومت، الایدی و پتانسیومتر.
۳۳	پروژه‌ی پنجم: مقاومت، الایدی و حسگر نور.
۳۵	پروژه‌ی ششم: مقاومت، الایدی و دیود.
۳۷	پروژه‌ی هفتم: مقاومت، الایدی، دیود و خازن.
۴۰	پروژه‌ی هشتم: مقاومت، الایدی و ترانزیستور.
۴۲	پروژه‌ی نهم: مقاومت، الایدی، القاگر و ترانزیستور.
۴۴	پروژه‌ی دهم: الایدی، مقاومت، خازن و آی‌سی.
۴۸	پروژه‌ی یازدهم: کلید فشاری، الایدی، مقاومت و آی‌سی.
۵۰	پروژه‌ی دوازدهم: کلید فشاری، الایدی، مقاومت، خازن و آی‌سی.
۵۳	فصل ۱. معرفی آردوینو.
۵۳	آشنایی با آردوینو.
۵۵	تاریخچه.
۵۷	آردوینو یا رسپیری‌پای?
۵۹	مثال‌های کارایی و عدم کارایی آردوینو.
۶۳	فصل ۲. سخت‌افزار آردوینو.
۶۵	تقسیم وظایف و بخش‌بندی کلی سخت‌افزار.
۶۶	چیدمان اجزاء و قطعات.
۷۱	۱. میکروکنترلر.
۷۷	۲. بخش تغذیه.
۸۰	۳. درگاه ارتباط با رایانه.
۸۲	۴. درگاه‌های گروهی.
۸۲	سیگنال‌های آنالوگ و دیجیتال.
۸۵	درگاه‌های گروهی.
۸۶	گروه الف. درگاه‌های قدرت:
۸۸	گروه ب. درگاه‌های آنالوگ:
۸۸	گروه ج. درگاه‌های دیجیتال:
۹۱	فصل ۳. انواع بوردهای آردوینو.
۹۲	آردوینو اونو.
۹۳	آردوینو نانو.
۹۴	آردوینو مگا.
۹۵	آردوینو پرو.

۹۶	آردینو پرو مینی
۹۷	آردینو لئوناردو
۹۸	آردینو دوئه
۹۹	آردینو میکرو
۱۰۰	آردینو مینی
۱۰۱	آردینو زیرو
۱۰۲	آردینو لیلی پد
۱۰۳	آردینو یئون
۱۰۴	آردینو ام کی آر
۱۰۵	آردینو ۱۰۱
۱۰۶	جدول تطبیقی بوردهای آردینو
۱۰۷	فصل ۴. ماژول‌ها و شیلد‌ها.
۱۰۷	تعریف قطعه، ماژول و شیلد
۱۰۹	حسگرها و عملگرها
۱۱۰	حسگر دما
۱۱۱	حسگر دما و رطوبت
۱۱۲	حسگر نور
۱۱۳	مولد مادون قرمز
۱۱۳	حسگر مادون قرمز
۱۱۴	مولد لیزر
۱۱۴	مولد صدا
۱۱۶	حسگر صدا
۱۱۶	حسگر تشخیص گاز و دود
۱۲۰	حسگر رطوبت خاک
۱۲۰	حسگر قطرات باران
۱۲۱	آلایدی دو رنگ
۱۲۲	آلایدی تمام رنگی
۱۲۳	حسگر تشخیص رنگ
۱۲۴	حسگر شبیب
۱۲۵	حسگر لرزش
۱۲۶	حسگر فشار
۱۲۷	حسگر خمس
۱۲۸	حسگر شتاب

۱۲۸	ژیروسکوپ.....
۱۲۹	کلید فشاری.....
۱۳۰	کلید چرخشی رمزگذار
۱۳۰	دسته‌فرمان (جوی استیک).....
۱۳۱	حسگر مغناطیسی زبانه ای
۱۳۲	حسگر مغناطیسی اثر هال
۱۳۳	حسگر لمس خازنی.....
۱۳۴	حسگر قطع نور.....
۱۳۵	حسگر شعله
۱۳۶	حسگر تشخیص حرکت
۱۳۷	حسگر فاصله‌یاب فراصوتی
۱۳۸	ماژول آراف‌ای‌دی
۱۳۸	ماژول ماتریس ال‌ای‌دی
۱۳۹	ماژول ماتریس ال‌سی‌دی
۱۴۰	شیلد کنترل موتور
۱۴۰	الف. موتور الکتریکی ساده
۱۴۰	ب. سرو موتور
۱۴۱	ج. استپر موتور
۱۴۲	ماژول رله
۱۴۴	ماژول ارتباط با اینترنت
۱۴۵	فصل ۵. نرمافزار آردوبینو
۱۴۵	نصب نرمافزار آردوبینو
۱۴۸	آشنایی با محیط نرمافزار آردوبینو
۱۵۰	نوار فهرست و زیرشاخه‌های آن
۱۵۵	برنامه‌نویسی در محیط آردوبینو
۱۵۵	آشنایی با علایم
۱۵۷	ثابت‌ها و متغیرها
۱۶۰	انتساب مقدار به متغیر
۱۶۲	آرایه‌ها
۱۶۳	روشته‌ها
۱۶۴	تابع‌ها
۱۶۶	loop() و setup()

۱۶۹	عبارات توضیحی
۱۷۲	خروج داده‌ها از نمایشگر سریال
۱۷۷	خروج داده‌ها از رسام‌سریال
۱۷۸	کنترل روشن و خاموش شدن الای‌دی
۱۷۹	.pinMode()
۱۸۰	.digitalWrite()
۱۸۱	.delay()
۱۸۳	.delayMicroseconds()
۱۸۴	ورود داده‌ها به نمایشگر سریال
۱۸۶	.if
۱۸۸	.if...else
۱۹۰	.for
۱۹۳	.while
۱۹۴	.do...while
۱۹۵	.switch...case
۱۹۶	.break
۱۹۷	.continue
۱۹۸	.return
۲۰۱	.digitalRead()
۲۰۳	.analogRead()
۲۰۴	.analogReference()
۲۰۵	.analogWrite()
۲۰۷	.millis()
۲۰۸	.micros()
۲۰۹	.tone()
۲۱۰	.noTone()
۲۱۱	.pulseIn()
۲۱۳	.const
۲۱۵	.#define
۲۱۶	.random()
۲۱۶	عملگرهای ریاضی
۲۱۶	.abs()
۲۱۷	.constrain()

۲۱۷.....	map()
۲۱۸.....	max()
۲۱۹.....	min()
۲۱۹.....	pow()
۲۱۹.....	sq()
۲۲۰.....	sqrt()
۲۲۰.....	عملگرهای مثلثاتی
۲۲۰.....	sin()
۲۲۰.....	cos()
۲۲۱.....	tan()
۲۲۱.....	تجزیه و تحلیل نویسه (کاراکتر)
۲۲۳.....	مبدل نوع دادهها
۲۲۳.....	کتابخانهها
۲۲۶.....	کتابخانههای استاندارد آردوینو
۲۲۶.....	کتابخانههای اضافی آردوینو
۲۲۹.....	فصل ۶. پروژهای آردوینو
۲۲۹.....	پروژهی اول: روشن و خاموش کردن الای دی توسط آردوینو
۲۳۳.....	پروژهی دوم: تغییر میزان روشنایی الای دی توسط آردوینو
۲۳۶.....	پروژهی سوم: کنترل الای دی توسط کلید فشاری و آردوینو
۲۴۲.....	پروژهی چهارم: کنترل الای دی توسط دو کلید فشاری و آردوینو
۲۴۵.....	پروژهی پنجم: کنترل الای دی توسط پتانسیومتر و آردوینو
۲۴۹.....	پروژهی ششم: کنترل الای دی توسط حسگر نور
۲۵۳.....	پروژهی هفتم: کنترل سرو موتور توسط آردوینو
۲۵۷.....	پروژهی هشتم: کنترل سون سگمنت توسط آردوینو
۲۶۲.....	پروژهی نهم: حسگر فاصله یاب فرماحتی
۲۶۷.....	پروژهی دهم: کلید صوتی و رله
۲۷۳.....	پروژهی یازدهم: مژول ارتباط با اینترنت
۲۷۵.....	الف. حالت برنامه دهی
۲۷۸.....	ب. حالت معمول اجرای برنامه
۲۷۸.....	تنظیم نرم افزار آردوینو برای ارتباط با مژول
۲۷۹.....	ارتباط مژول با مودم اینترنت

۲۸۱	کنترل الای دی از طریق اینترنت
۲۸۴	مدار تثبیت کننده‌ی ولتاژ برای مازول
۲۸۶	پروژه‌ی دوازدهم: فشرده سازی آردوبینو در یک آی‌سی
۲۹۱	منابع

مقدمه

امروزه با پیشرفت صنایع الکترونیک و توسعهٔ روزافزون حسگرها و عملگرها از یک سو و تولید انبوه و کاهش قیمت آن‌ها از سوی دیگر، زمینهٔ کاربری‌شان در محصولات ساده و روزمره، بیش از پیش فراهم شده است. هوشمندسازی ساختمان‌ها، تعامل‌گرایی محصولات، و ارتباط اشیاء با شبکه‌های رایانه‌ای از دستاوردهای توسعهٔ فناوری الکترونیک است که در زندگی روزمره تداعی یافته است. هم‌سو با توسعهٔ زیرساخت‌های سخت‌افزاری، سهولت کاربری نرم‌افزارها نیز افزایش یافته است. در این میان، آردوبینو به عنوان بستری مشتمل بر سخت‌افزار و نرم‌افزار منبع‌باز و کاربرپسند، جایگاه خود را نه تنها در میان دانشجویان علوم مهندسی، بلکه در بین طراحان و علاقه‌مندان به علوم تعلیمی و توسعهٔ محصول نیز به دست آورده است. سهولت کاربری و قیمت مناسب آردوبینو، منجر به توسعهٔ روزافزون جامعهٔ کاربران آن در سطح جهان گردیده که این تعداد روبرو به فرونی کاربران نیز، خود از امتیازات آن محسوب می‌شود چرا که کمک و هم‌فکری سایر افراد، چالش اجرای پروژه‌های جدید را به حداقل می‌رساند. کتاب حاضر، با بهره‌گیری از معتبرترین منابع آموزشی آردوبینو در سطح جهانی تألیف گردیده و ضمن تشریح اصول استفاده از این بورد الکترونیکی، به ارایهٔ مثال‌ها و پروژه‌های هدفمند و آزمایش‌شده می‌پردازد. به همین منظور، در این کتاب، پس از معرفی کلی آردوبینو، به تشریح سخت‌افزار و نرم‌افزار آن پرداخته شده و ضمن معرفی اجمالی نمونه‌های متدائل حسگرها و عملگرها، نحوهٔ کاربرد برخی از آن‌ها در قالب پروژه‌های ساده توضیح داده می‌شود. هرچند هدف از نگارش این کتاب، آموزش الکترونیک و برنامه نویسی نیست ولی در بخش‌هایی که لازم است، توضیح مختصراً در این خصوص ارایه می‌گردد. امید است که مورد استفادهٔ مخاطبان قرار گیرد.

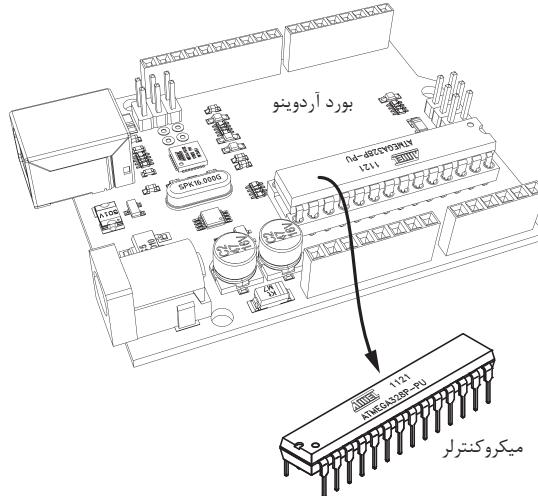
فصل ۱. معرفی آردوینو

آشنایی با آردوینو

آردوینو^۱ سیستمی است که برای هوشمندسازی اشیاء فیزیکی و نیز ایجاد ارتباط بین این اشیاء با سایر اشیاء و یا انسان به کار می‌رود. آردوینو از دو بخش سختافزاری و نرمافزاری تشکیل می‌شود. سختافزار آردوینو یک بورد^۲ الکترونیکی نسبتاً ساده است که قابلیت ذخیره و اجرای دستورات و برنامه‌هایی را دارد که توسط نرمافزار آردوینو برای آن تعریف می‌شوند. برای این منظور، ابتدا نرمافزار آردوینو بر روی رایانه نصب می‌شود و سپس از طریق یک سیم رابط، دستورات برنامه‌نویسی شده در محیط نرمافزار، به بورد آردوینو منتقل و ذخیره می‌گردد. از این مرحله به بعد، دیگر نیازی به اتصال به رایانه نیست و بورد آردوینو می‌تواند این دستورات ذخیره شده را به دفعات نامحدود تکرار کند. کار کردن با آردوینو ساده است و نیازی به دانش حرفه‌ای الکترونیک و برنامه‌نویسی پیچیده ندارد. این امتیاز باعث شده که سیستم آردوینو به صورت گسترده‌ای مورد استفاده و توجه طراحان صنعتی، طراحان گرافیک و معماران قرار گیرد تا بتوانند با تکیه بر قابلیت‌های آردوینو، سیستم‌هایی هوشمند را طراحی نموده و سطح تعامل محصول و محیط را با مخاطب افزایش دهند.

هم نرمافزار و هم سختافزار آردوینو، متن باز^۳ هستند. نرمافزار آردوینو رایگان است و سختافزار آن ارزان قیمت است. این سختافزار نسبت به خطاهای معمول و متداول کاربران، مقاوم است. تعداد افرادی که در سطح جهان از آردوینو استفاده می‌کنند بسیار زیاد است و این امتیاز سبب سهولت در حل مشکلات بالقوه در پروژه‌های جدید کاربران می‌شود. در شکل ۱.۱ نمونه‌ای از بورد آردوینو نشان

داده شده است.

شکل ۱.۱: نمونه‌ای از بورد آردوینو و میکروکنترلر آن

بخش اصلی یک بورد آردوینو، میکروکنترلر^۱ آن است. امروزه میکروکنترلرها در طیف وسیعی از لوازم و تجهیزات روزمره به کار می‌روند، مثلاً کنترل تلویزیون، ماشین‌های اداری، اسباب‌بازی‌ها و محصولات هوشمند. میکروکنترلر آردوینو در بخش مرکزی بورد الکترونیکی نصب شده است و سایر اجزاء و قطعات در اطراف آن قرار گرفته‌اند (شکل ۱.۱). دستورات، فرامین و برنامه‌ها از طریق رایانه و با استفاده از سیم رابط، بر روی میکروکنترلر آردوینو ذخیره می‌شوند. همچنین دریافت اطلاعات ورودی از حسگرها^۲ و ارسال اطلاعات خروجی به عملگرها^۳ از طریق پایه‌های ورودی و خروجی میکروکنترلر انجام می‌شود. جهت سهولت اتصال سیم‌های ارتباطی، پایه‌های میکروکنترلر به درگاه‌های حاشیه‌ی بورد آردوینو متصل شده‌اند. این درگاه‌ها کاملاً در دسترس بوده و به سهولت می‌توان سر سیم‌های رابط خارجی را به داخل آن فشار داد و با میکروکنترلر ارتباط برقرار نمود. همچنین تغذیه الکتریکی میکروکنترلر از طریق بورد آردوینو انجام می‌شود. در واقع نقش بورد آردوینو آن

Microcontroller .۱

Sensors .۲

Actuators .۳

است که میکروکنترلر را تغذیه نموده و دسترسی به درگاه‌های ورودی و خروجی آن را آسان‌تر نماید. در صورت قطع شدن جریان تغذیه و یا جدا نمودن میکروکنترلر از بورد آردوینو، آسیبی به اطلاعات ذخیره شده بر روی آن نمی‌رسد. در مجموع، نقش بورد آردوینو آن است که سهولت استفاده و کاربر پسندی^۱ میکروکنترلر را افزایش دهد.

به منظور درک بهتر کاربری آردوینو، مثالی را مطرح می‌کنیم: می‌خواهیم با استفاده از یک حسگر دما و یک بخاری برقی، دمای اتاق را در زمستان در محدوده‌ی ۲۰ درجه سانتیگراد نگه داریم. حسگر دما، اطلاعات ورودی را برای آردوینو تأمین می‌کند و بخاری برقی، فرمانی خروجی را از آردوینو دریافت می‌نماید. در این مثال، آردوینو دو وظیفه را بر عهده دارد:

- الف. اگر دمای اتاق به بالاتر از ۲۰ درجه سانتیگراد رسید، بخاری برقی را خاموش کند.
- ب. اگر دمای اتاق به پایین‌تر از ۲۰ درجه سانتیگراد رسید، بخاری برقی را روشن کند.

با توجه به اینکه سخت‌افزار آردوینو به خودی خود نمی‌تواند تصمیم بگیرد که چه دمایی برای اتاق مناسب است بنابراین باید محدوده‌ی دمای مورد نظر خود را از طریق نرم‌افزار آردوینو برای آن تعیین کنیم. نکته‌ی حائزهایت آن است که کافی است تنها یک مرتبه دمای مورد نظر برای آردوینو تعریف شود تا بتواند به دفعات نامحدود، با خاموش و روشن کردن بخاری، آن دما را حفظ نماید.

تاریخچه

ایده‌ی ساخت آردوینو در سال ۲۰۰۳ میلادی در انسٹیتو طراحی‌عاملی ایورئا^۲ در کشور ایتالیا شکل گرفت: ایده عبارت بود از ساخت وسیله‌ای ساده و کم‌هزینه برای انجام پروژه‌های دیجیتال دانشجویان، بهخصوص آن‌هایی که آشنایی چندانی با اصول مهندسی و برنامه‌نویسی ندارند. سه فرد کلیدی در به ثمر نشاندن این ایده نقش داشتند:

هرناندو باراگان^۱، ماسیمو بانزی^۲، و کیسی ریس^۳.

باراگان یکی از دانشجویان انسستیتو ایورئا بود که تصمیم گرفت پایان نامه‌ی کارشناسی ارشد خود را در این زمینه اجراء نماید. بانزی و ریس نیز اساتید راهنمای پایان نامه‌ی باراگان بودند. تا آن زمان هنوز اسمی از آردوینو در میان نبود. نتیجه‌ی پایان نامه‌ی باراگان بسیار موفقیت‌آمیز بود و منجر به ایجاد سخت‌افزار و نرم‌افزاری شد که وایرینگ^۴ نام گرفت. سخت‌افزار وایرینگ ویژگی‌های مورد نظر را نسبت به سایر نمونه‌های موجود در بازار آن زمان داشت یعنی ساده و کم‌هزینه بود. نرم‌افزار وایرینگ نیز بر مبنای یکی از زبان‌های برنامه‌نویسی موجود به نام پروسسینگ^۵ تهیه شده بود.

پس از اتمام پایان نامه، بانزی در صدد کاهش هزینه‌های سخت‌افزار وایرینگ برآمد و در سال ۲۰۰۵ میلادی با همکاری دیوید کوآرتلس^۶ و دیوید ملیس^۷ (که به ترتیب کارمند و دانشجوی انسستیتو ایورئا بودند)، به توسعه‌ی پروژه‌ی وایرینگ پرداخت و نام آن را به آردوینو تغییر داد. این نام جدید برگرفته از نام کافه‌ای به نام آردوین^۸ در شهر ایورئا بود که اکثر جلسات گروه در آنجا تشکیل می‌شد. واژه‌ی آردوین، نام یکی از شاهزاده‌گان قدیم ایتالیا است که زمانی حکمران شهر ایورئا بود و در قرن یازدهم میلادی به پادشاهی ایتالیا رسید. رفته‌رفته هسته‌ی اصلی تیم آردوینو با حضور پنج نفر اصلی شکل گرفت: بانزی، کوآرتلس، ملیس، و دو فرد جدید به نام‌های تام ایگو^۹ و جیانلوکا مارتینو^{۱۰}. در بین اعضای این گروه پنج نفره، نامی از باراگان (نویسنده‌ی پایان نامه) به چشم نمی‌خورد و هیچ‌گاه برای مشارکت در این گروه از وی دعوت نشد. این تیم پنج نفره در سال ۲۰۰۸ میلادی نام تجاری آردوینو را در آمریکا ثبت نمودند. در همین زمان، مارتینو، یکی از افراد همین گروه، به صورت پنهانی، نام آردوینو را برای خود در کشور ایتالیا ثبت کرد و به صورت موازی با شرکت اصلی، شروع به بهره‌برداری

Hernando Barragán .۱

Massimo Banzi .۲

Casey Reas .۳

Wiring .۴

Processing .۵

David Cuartielles .۶

David Mellis .۷

Arduin .۸

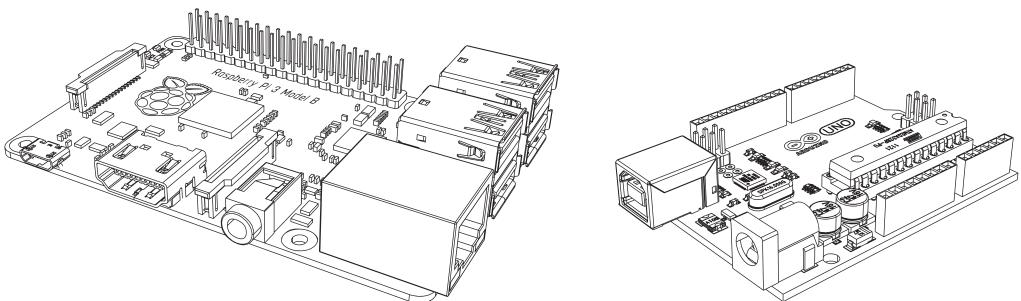
Tom Igoe .۹

Gianluca Martino .۱۰

شخصی از تولید و فروش این محصول نمود. پیچیدگی‌های حقوقی شکل گرفته پیرامون نام تجاری آردوینو، سبب شد که شرکت اصلی در آمریکا مجبور شود که برای عرضه محصولات خود در خارج از آمریکا، از نام تجاری گنوئینو^۱ استفاده نماید. مشخصات و ویژگی‌های بوردهای گنوئینو دقیقاً مشابه آردوینو است و هیچ تفاوتی با آن ندارد.

آردوینو یا رسپبری پای؟

امروزه انواع مختلفی از بوردهای الکترونیکی در بازار وجود دارند که به میکروکنترلرهای قابل برنامه‌نویسی مجهز‌اند. بخشی از آن‌ها کاربری حرفه‌ای و صنعتی دارند و برخی دیگر برای جنبه‌های آموزشی عرضه گردیده‌اند. همچنین اینترنت اشیاء، هوشمندسازی و طراحی تعاملی نیز از سرفصل‌های جدید و پرطرفدار در عرصه‌ی میکروکنترلرهای باشند. این گونه سخت‌افزارها، در طیف وسیعی از مدل‌ها و نام‌های تجاری به بازار عرضه می‌شوند. از نمونه‌های بیشتر شناخته شده در بازار ایران، آردوینو و رسپبری پای (رزبری پای)^۲ می‌باشند (شکل ۱.۲). سوالی که در وهله‌ی نخست مطرح می‌شود آن است که کدام یک از این دو نوع سخت‌افزار پاسخ‌گوی نیاز ما است؟ تفاوت این دو نوع با یکدیگر چیست و اصولاً هریک چه ویژگی‌هایی دارند؟

شکل ۱.۲: نمونه‌ای از بورد آردوینو (راست) و رسپبری پای (چپ)

لرزش‌های مداوم و شدید، وجود مواد خورنده، و رطوبت محیطی، از جمله عواملی هستند که می‌توانند عملکرد سخت‌افزار آردوینو را با چالش‌های جدی مواجه کنند. به منظور تصمیم‌گیری صحیح در موارد کارایی و عدم کارایی آردوینو در پروژه‌های مختلف، به ذکر مثال‌هایی می‌پردازیم که در جدول ۱.۱ آمده‌اند.

جدول ۱.۱: مثال‌هایی از موارد کارایی و عدم کارایی آردوینو

توضیح	کارایی آردوینو	مثال
-	بله	اندازه‌گیری دمای داخل خودرو
-	بله	حسگر فاصله تا مانع برای دندنه عقب خودرو
نیاز به ایمنی بالا	خیر	تصمیم‌گیری و فرمان به ترم Zahای خودرو
نیاز به ایمنی بالا	خیر	تجهیزات اتاق عمل و بخش مراقبت‌های ویژه
نیاز به ایمنی بالا	خیر	حسگر ورود دست کارگر به دستگاه پرس
نیاز به امنیت بالا	خیر	سیستم دزدگیر بانک
نیاز به امنیت بالا	خیر	پایش درگاه‌های فرودگاهی
وجود مواد خورنده	خیر	کارخانه‌ی تولید مواد شیمیایی
رطوبت بسیار زیاد	خیر	قایق، کشتی و تجهیزات دریایی
گرد و غبار زیاد	خیر	پروژه‌های پایش کویر
لرزش زیاد	خیر	دستگاه‌های غربال‌گری و خردکن صنعتی
نیاز به درگاه‌های زیاد	خیر	اتوماسیون صنعتی
-	بله	تغذیه، نور و دمای مرغداری و دامپروری
-	بله	تنظیم دما، رطوبت و آبیاری گلخانه